

Kurkistus kirjailijanaisten koteihin ja työhuoneisiin sata vuotta sitten

Luento 28.3.2022 Wetterhoffin Wanha Kutomo

Luennoitsijana Suvi Ratinen

Sellejä, salonkeja ja saunakamareita - mistä löytyi luova tila?

Suvi Ratinen (s. 1977) on Helsingissä asuva kirjailija ja filosofian maisteri, joka opiskeli Helsingin yliopistossa kotimaista kirjallisuutta ja sukupuolentutkimusta. Hän työskenteli pitkään Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kirjallisuusarkistossa, missä vanhojen kirjeiden ja valokuvien äärellä heräsi kiinnostus kirjailijoiden koteihin ja työtiloihin.

Hän itse kirjoittaa satulatuolilla ja sähköpöydän ääressä huoneessa, joka asunnon pohjapiirustuksen mukaan kuuluisi periaatteessa palvelijalle. Sellaista hänellä ei kuitenkaan ole - toisin kuin naisilla, joista kertoo tässä kirjassa.

<https://kirja.elisa.fi/aanikirja/omat-huoneet-missa-naiset-kirjoittivat-vuosisata-sitten?>

Omat Huoneet kirjan esittelykirjoitus:

"Naisella on oltava oma huone, jos hän aikoo kirjoittaa", julisti Virginia Woolf lähes sata vuotta sitten. Lisävarusteiksi hän esitti hyvää äänieristystä ja lukittavaa ovea. Miten nämä toiveet toteutuivat hänen aikalaisillaan kirjailijanaisilla Suomessa?

Omat huoneet avaa ovia kulttuurikoteihin ja keuhkoparantoloihin, kesähuviloihin ja hotelleihin, vinttikamareihin ja vankiloihin. Tervetuloa Aino Kallaksen kirpputorilöydöillä kalustettuun tuulenpesään. Peremmälle vain Hella Wuolijoen komeisiin kartanoihin ja Maria Jotunin töölöläiseen antiikkiasuntoon jugend-ryijyjen ja buddha-patsaiden sekaan.

Tietokirjan kymmenen päähenkilöä edustavat sukupolvea, jonka myötä naisten ammattimainen kirjoittaminen vakiintui Suomessa. Heidän huoneistaan avautuu ikkunoita koko aikakanteen, sen ihanteisiin ja ilmiöihin sisustusideoista ulkopoliittikaan - ja ennen kaikkea sen eri sukupuolille tarjoamiin ja mahdollistamiin olosuhteisiin.

<https://kirja.elisa.fi/aanikirja/omat-huoneet-missa-naiset-kirjoittivat-vuosisata-sitten?>

Wetterhoffin Wanhaan Kutomoon saapui noin 26 kuuntelijaa. Puheenjohtajamme Pirjo-Liisa Niinimäki esitteli iltamme vieraan Suvi Ratisen ja kertoi että he tulivat tutuiksi jo vuosia sitten, kun Suvi toimi Hämeen Sanomissa freelancer kirja-arvostelijana

Suvin luennon perustan muodostaa vuonna 2021 ilmestynyt kirja **Omat Huoneet**. Kun Suvi tutustui L. Onervan ja Aino Kallaksen päiväkirjoihin, hän kohtasi kirjailijoiden jatkuvia valituksia huonoista oloista, kylmyydestä, hÄlinÄstä, oman tilan puutteesta - mahdottomista oloista kirjoittamiselle.

NÄmä illan aikana esitelty kirjailijat ovat suurin piirtein samanikäisiä ja elivät samaan aikaan Suomessa.

Helmi Anni Krohn (vuosina 1891–1913 **Setälä**; [31. lokakuuta 1871 Helsinki](#) – [18. lokakuuta 1967 Helsinki](#)) oli suomalainen [kirjailija](#), [suomentaja](#), [kirjallisuuskriitikko](#), [päätoimittaja](#) ja [kustannustoimittaja](#).

Helmi Krohn

Helmi Krohnin lapsuudenkoti ja hänen avioliittonsa aikainen koti olivat hänelle pyhiä paikkoja ja isänmaallisuuden ja sivistyksen kehtoja. Etenkin äidin puoleinen Nybergin suku oli erittäin sukurakasta ja kotikeskeistä; ihmisiä jotka suurine perheineen kiintyivät omiinsa ja pitivät huolen toisistaan. Helmi vietti suurimman osan ajastaan kotona lapsiaan hoitaen ja käännöstöitään ja muita teoksiaan kirjoitellen. Hän oli säätyläisnainen, jolla oli varaa ja innostusta tehdä kodistaan kaunis silmälle ja kodikas sielulle. Perhe Setälä muutti vuonna 1900 neljän pienen lapsensa kanssa hulppeaan asuntoon, joka sijaitsi Merilinnassa nimisessä juuri valmistuneessa jylhässä kivitalossa, jonne muutti muitakin ajan tunnettuja säätyläisperheitä. Merilinnassa kävi paljon sivistyneistöä vierailuilla ja vierailleen Eino Leinon.

Koti oli Helmin elämän keskipiste: ”Oma koti, se on paras paikka koko maan päällä! Ei sitä mihinkään vaihtaisi.” Sortovuosien aikaan Helmi oli oman talonsa kotilieden vartija, etenkin kun miestä ei koti eikä perhe liioin liikuttanut. Hän tunsikin olevansa suuressa vastuussa lapsistaan ja koko seuraavasta sukupolvesta ja on varmasti jollakin tajunnan tasolla uskonut, että hänen edesmennyt äitinsä olisi halunnut olla vastuussa tyttärestään ja pitää huolta, mutta ei siihen kyennyt. Sortovuotisessa lentolehdestään Helmi kirjoitti: ”Niin kauan kuin kodit jaksavat säilyttää itsenäisyytensä ja taistella ulkoapäin tulevaa painoa vastaan, niin kauan kuin niissä kansallinen henki pysyy virkeänä, niin kauan koko kansakin jaksaa elää.” https://wikipedis-org/wiki/Helmi_Krohn

Merilinnan koti oli arvohuoneisto. Helmi halusi kirjoitustyöskentelyä varten oman tilan. Michellä oli oman työhuone, jossa viereisessä huoneessa oli kirjasto ja myös oma vessa ja oma sisäänkäynti. Helmi halusi eristää kirjoitustilansa, joka oli vanhempien makuuhuoneessa applikaatioilla kirjailulla verholla, mutta arkkitehti kielsi sen pitäen ratkaisua sopimattomana. Taisteltuun viisi vuotta omasta tilasta hän sai vihdoinkin luvan sen toteuttamiseen. Silti paikka oli hieman rauhaton. Huoneesta oli ovi lasten huoneeseen ja toisella puolen saliin, joten trafikkia riitti.

Helmi Krohnin Merilinnan kodin pohjapiirros.
Kuva: Taina Kangas

Hilja Haahti oli ainoa Omat huoneet kirjailijoista, joka oli toisen polven kirjailija. Äiti Theodolina Hansson oli ensimmäinen suomenkielinen naiskirjailija

Hilja Haahden isä oli kielitieteilijä ja suomentaja, Hämeenlinnan ruotsalaisen yläalkeiskoulun suomen kielen opettaja Johan Arvid Hahnsson ja äiti ensimmäinen suomenkielinen naiskirjailija Sofia [Theodolinda Hahnsson](#) (s. Limón). Isä Johan kuoli Hiljan ollessa 13-vuotias. Perhe muutti tällöin Helsinkiin. Äiti avioitui lehtori, [senaattori](#), valtioneuvos [Yrjö Sakari Yrjö-Koskisen](#) kanssa.^[1]

Hän asui äidin kanssa 32 vuotiaaksi asti kotona. Haahden elämään tuli uusi vaihe 1906, kun hän meni naimisiin patriarkaalisien säveltäjä, kirkkomuusikko ja musiikkitieteilijä [Ilmari Henrik Reinhold Krohnin](#) kanssa. Samalla hänestä tuli äidistään orvoksi jääneiden kuuden lapsen äiti. Vanhin lapsista oli yhdeksän vuotta, nuorin vuoden vanha.

Hilja Haahti kirjoitti pienestä pitäen satuja, kertomuksia ja runoja. Hän toimitti myös omia lastenlehtiä ja avusti sellaisia lehtiä kuin *Tilhi*, *Sirke* ja *Lasten Kuvalehti*. Hilja Haahden menestynein oli romaanisarja Kaurialan kartanon väestä; kokonaispainos on yltänyt yli 50 000:een. https://wikipedis-org/wiki/Hilja_Haahti

Kirjoittaminen oli hänelle mieluista, hänen rakkain työnsä. Perhe-elämän aikana hän kirjoitti matkoillaan kuten Pariisissa, Alpeilla ja monessa muussa matkakohteessa. Häni oli varsin tuottelias kirjailija: koko hänen tuotantonsa käsittää yhteensä 55 teosta, etupäässä runokokoelmia, romaaneja ja muistelmia.

Aino Kallas Pienten lasten kanssa kotona ei voinut kirjoittaa. Lasten ollessa pieniä hän kävi kirjoittamassa kerrostalon vinttikamarissa (talonmiehen huone) Hän kävi kirjoittamassa kirjastossa johtajien työhuoneessa tai rähjäisessä majatalossa klo 10 -12 välillä. Nautti kun oli oma rauha, oli hiljaista, ei häiritsijöitä. 1920-luvulla hän osti Hiidenmaalta oman paikan, jossa paikallinen ihminen hoiti hänen taloutta. Muut kaikki ulkopuoliset tunkeilijat hän hääti pois.

Elsa Heporaudan perhe asui Töölössä, seuralämä oli vilkasta ja talo oli aina täynnä vieraita, siellä oli vilinää ja vilskettä. Kulttuurinen koti, sosiaalinen elämä vaati aikaa, edustettiin. Kaunis kesäpaikka oli Ristiinassa. Sielläkin sukulaiset ja ystävät vierailivat ahkeraan samoin kulttuuripersoonat. Saunarantaan Saimaan rannalle rakennettiin lisätila, josta tuli Elsan kirjoittamisen paikka, Paras aika kirjoittamiselle oli valoisaat illat ja yöt. Kotoapulainen asui huvilalla ja Elsa mökissään. Lapsen sairastuminen kaupungissa keskeytti kirjoittamisen.

Maria Jotuni
Wikipedia

Maria Jotuni otti etäisyyttä perheestään, kun tarvitsi aikaa kirjoittamiseen. Perhe läksi kesäpaikkaan Tuusulan järven rannalle ja Maria jäi kaupunkiin. Perheen koti oli iso täynnä antiikkisia esineitä, tauluja, huonekaluja. Tunnelma oli kuin museossa. Hänen oma huone, jossa kirjoitti, oli kuitenkin askeettisempi. Kirjoittaessaan hän pystyi etäntymään ympäristöstään, hän tarkkaili hengitystään. Hän pyrki erkaantumaan itsestään äidin roolista, pääsemään euforiseen tilaan. Omassa työtilassa se oli mahdollista.

Hilja Haahti
Wikipedia

Kuvallähde: Wikipedia

Elsa Heporauta
Kalevalaisten Naisten Liitto

Maila Talvio
Wikipedia

Maila Talvio koti oli kulttuurisesti aktiivinen, vierailijoita kävi. Oma työtila oli yläkerrassa, täysin suljettu muilta. Hänellä oli iso ja upea kirjoituspöytä, jonka ympärillä oli kolme tuolia. Jokaisen tuolin luona pöydän ääressä oli keskeneräinen työ. Hän saattoi siirtyä työpisteestä toiseen inspiraationsa ja tunnelman mukaan. Hän varjeli melkein pakonomaisesti omaa työympäristöään ja työrauhaansa.

Hella Vuolijoki murtaa kaikki kirjoittamiseen liittyvät esteet. Hän tienasi omaisuutensa muulla tavalla kuin kirjoittamalla. Hän omisti kartanoita ja maata.

Hella Vuolijoki
Wikipedia

Wuolijoki työskenteli vuosina 1912–1914 kirjeenvaihtajana asianajotoimistossa ja 1914–1918 edustajana eri yrityksille.^[4] Hän loi liiketoimillaan vuosina 1914–1918 mittavan omaisuuden, jonka sijoitti Marlebäckin kartanoon [Iitissä](#) ja sahatoimintaan. Myöhemmin hän myi Marlebäckin ja siirtyi maanviljelyyn ostamalla tilalle Jokelan kartanon [Mäntsälän](#) kunnan Ohkolan kylästä.

Wuolijoki oli idänkaupan pioneereja Suomessa. Hänellä oli laajoja liiketoimia 1920- ja 1930-luvuilla Neuvostoliitossa. Wuolijoki toimi 1923–1931 [Aunuksen Puuliikkeen](#) johtajana ja yhtiön kaaduttua konkurssiin laman aikana 1931–1938 neuvosto-omisteisen [Suomen Naftan](#) hallituksen kokopäiväisenä puheenjohtajana. Wuolijoen liiketoimien tuotto perustui kuitenkin länsikauppaan.

Kun hän ”kirjoitti” eli työskenteli, hän kertoi tarinoita ja sihteeri kirjoitti ne muistiin. Tarinoidessaan hän herkutteli ja nautti samppanjaa.

https://wikipedia-org/wiki/Hella_Wuolijoki

Wetterhoffin Wanha Kutomossa luentoon osallistuneita

Kuva: Taina Kangas

Luennon jälkeen aiheesta keskusteltiin vilkkaasi. Ja poluksi suoritettiin arvonta. Kalevala Koru rapusolki sai uuden kodin.

Katinalassa 1.4.2022
Maritta Päävinen

